

Moderniseringen av Sverige börjar i skolan

Digital kompetens är i grunden en demokratifråga. I skolan lär vi oss förstå världen för att kunna förändra den. Alla barn och elever behöver få förståelse för hur digitaliseringen påverkar världen och våra liv, hur programmering styr såväl det informationsflöde vi nås av som de verktyg vi använder, liksom att få kunskap om hur tekniken fungerar för att själv kunna tillämpa den.

Målet för regeringen är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.¹ Regeringen beslutade i maj 2017 om en samlad digitaliseringsstrategi som spänner över flera samhällsområden och ger en samlad vision för regeringens digitaliseringspolitik om ett hållbart digitaliserat Sverige.² Denna strategi ska ses som en del i en större helhet. Syftet med den övergripande strategin är att Sverige fortsatt ska vara ledande när det gäller digitalisering och vara digitalt kompetent. För detta spelar skolväsendet en central roll genom att ge möjlighet att utveckla förmågan att använda och skapa med digital teknik och förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling.

I den här strategin lägger regeringen grunden för det fortsatta arbetet att med hjälp av digitaliseringens potential höja såväl måluppfyllelsen som att öka likvärdigheten i skolväsendet. Strategin syftar till att alla barn och elever, unga som vuxna, ska få de kunskaper de behöver för livet och arbetslivet, vilket i förlängningen lägger grunden för den framtida kompetensförsörjningen. Det handlar om att identifiera nya lösningar som möjliggörs av digitalisering, bedöma dess relevans och sedan utveckla och använda de som är relevanta. Det handlar även om att ha en förmåga att driva och leda utveckling med stöd av digitalisering.

En studie från Statens medieråd visar att den generella tillgången till digitala verktyg och användningen av dem bland barn och unga skiljer sig åt utifrån kön, socioekonomisk bakgrund och andra demografiska variabler.³ Det är därför angeläget att alla barn och elever ges samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Detta understryker behovet av en nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet som kan bidra till ett mer systematiskt och strategiskt arbete i hela skolväsendet och hos alla huvudmän.

¹ Prop. 2011/12:1, utgiftsområde 22, bet. 2011/12:TU1, rskr. 2011/12:87.

² Regeringskansliet, Näringsdepartementet, N2017/03643/D.

³ Statens Medieråd, 2015 Ungar & medier 2015: demografi - Fakta om hur barns och ungas medievanor påverkas av föräldrarnas härkomst, utbildning och inkomst.

Strategins övergripande mål och fokusområden

Det övergripande målet för strategin

För att barn och elever ska ges förutsättningar att utveckla sin digitala kompetens och för att digitaliseringens potential för ökad måluppfyllelse och likvärdighet i skolväsendet ska realiseras krävs insatser av såväl de som verkar inom skolväsendet som av andra aktörer som på olika sätt kan bidra till arbetet. Det är av stor vikt att ge förutsättningar till berörda aktörer som exempelvis huvudmän och organisationer men även involvera berörda i näringslivet, civilsamhället och akademien, att bidra och interagera i moderniseringsarbetet genom att kontinuerligt utforska och tillämpa nya digitala möjligheter. För att skapa förutsättningar för att alla ska känna ansvar och engagemang för att driva utvecklingen – och för att stimulera samarbete – är det relevant med en samlad vision och gemensamma målsättningar för hela skolväsendet. Regeringens övergripande mål för den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet är att *det svenska skolväsendet ska vara ledande i att använda digitaliseringens möjligheter på bästa sätt för att uppnå en hög digital kompetens hos barn och elever och för att främja kunskapsutvecklingen och likvärdigheten.*

Samverkan och fokusområden

För att nå det övergripande målet för strategin är det nödvändigt att digitaliseringens möjligheter används inom rätt områden och på rätt sätt. Ett fokus på kostnadseffektivitet är nödvändigt för att åstadkomma den utveckling som behövs utan att andra centrala områden inom skolan ska behöva stå tillbaka. Det är därför betydelsefullt med samverkan mellan staten och huvudmännen, men även med de som tillhandahåller digitala verktyg och lärresurser samt kompetensutveckling och stöd. En god beställarkompetens samt kompetens hos personal som arbetar med barn och elever, förskolechefer, rektorer och huvudmän att använda de digitala möjligheterna på rätt sätt i utbildningen är också centrala. Det är även viktigt med samordning och samarbete kring standarder och gemensamma digitala lösningar inom skolväsendet samt med berörda parter inom offentlig förvaltning och näringsliv. På så vis kan dubbelarbete undvikas och det kan säkerställas att olika system kan fungera tillsammans och kommunicera med varandra (interoperabilitet). Det kan också skapa förutsättningar för huvudmän med begränsade utvecklingsresurser att ta del av befintliga lösningar. Statens skolverk kommer i sitt fortsatta arbete med insatser inom ramen för de uppdrag och det arbete som rör

digitaliseringen av skolväsendet att involvera relevanta aktörer, såsom Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). I syfte att realisera de övergripande målen i strategin och i förlängningen regeringens vision för skolväsendet kommer regeringen att tillsammans med SKL bryta ned strategins delmål till initiativ och aktiviteter.

Strategin innehåller tre fokusområden för de åtgärder som sammantaget ska leda till att det övergripande målet för strategin uppnås. Varje fokusområde innefattar ett mål och flera delmål som ska uppnås till 2022. De tre fokusområdena är:

- Digital kompetens för alla i skolväsendet
- Likvärdig tillgång och användning
- Forskning och uppföljning kring digitaliseringens möjligheter

Fokusområde 1: Digital kompetens för alla i skolväsendet

Mål: Alla barn och elever ska utveckla en adekvat digital kompetens. Det ska finnas en digital likvärdighet i det svenska skolväsendet.

Delmål 1: Barn och elever ska i alla delar av skolväsendet ges förutsättningar att utveckla adekvat digital kompetens.

Delmål 2: Förskolechefer, rektorer och huvudmän ska ha förmåga att strategiskt leda digitalt utvecklingsarbete i verksamheterna.

Delmål 3: Personal som arbetar med barn och elever ska ha kompetens att välja och använda ändamålsenliga digitala verktyg i utbildningen.

Delmål 1.1: Barn och elever ska i alla delar av skolväsendet ges förutsättningar att utveckla adekvat digital kompetens

Utbildning i skolväsendet ska bidra till att barn och elever utvecklar förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Alla barn och elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik, vilket också blir alltmer avgörande för det kommande arbetslivet. Barn och elever ska också ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker och för att kunna värdera information. Det handlar bland annat om att utveckla elevernas medie- och informationskunnighet dvs. kunskap och förmåga att finna, analysera, kritiskt värdera och skapa information i olika medier och kontexter. En annan aspekt är att förstå hur digital teknik kan användas, och att få tekniska kunskaper att själv kunna skapa verktyg och lösningar med hjälp av den digitala tekniken. Det kan t.ex. handla om programmeringskunskap.

Digitaliseringen är en pågående process. De förmågor och kunskaper som kan sägas utgöra digital kompetens i dag är nödvändigtvis inte tillräckliga för att utgöra digital kompetens om några år. Barn och elever bör så långt det är möjligt få med sig de förmågor som behövs för att kontinuerligt kunna uppdatera och utveckla sin digitala kompetens. Digitaliseringskommissionen (N 2012:04) har definierat innebörden av digital kompetens som i vilken utsträckning en individ är förtrogen med digitala verktyg och tjänster samt har förmåga att följa med i den digitala utvecklingen och dess påverkan på ens liv.⁴

⁴ Gör Sverige i framtiden – digital kompetens (SOU 2015:28)

I strategin används därför uttrycket adekvat digital kompetens för att tydliggöra att den digitala kompetensen förändras över tid i takt med utvecklandet av såväl användande som verktyg. Uttrycket adekvat digital kompetens används även för att markera att det inte är möjligt att precisera en absolut nivå för digital kompetens då den successivt behöver utvecklas utifrån samhällets krav och barns och elevers förutsättningar.

För att begreppet adekvat digital kompetens ska få relevant innebörd behöver det konkretiseras utifrån styrdokument. Därför behöver styrdokumentet i alla delar av skolväsendet innefatta de kunskaper och förmågor som efterfrågas vid fortsatt utbildning, på arbetsmarknaden och som förutsätts för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Konkretiseringen av styrdokumentet i undervisningen och utbildningen i övrigt måste följa med den tekniska och digitala utvecklingen. Det är av vikt att digitaliseringens möjligheter används som ett sätt att nå de mål som framgår av styrdokumentet. Detta är både en fråga om likvärdighet och kvalitet.

Digitaliseringskommissionen har pekat på att ökade inslag av it i undervisningen främjar flickors intresse för it och på sikt bidrar till att minska snedrekryteringen till högre utbildningar med it-inriktning.⁵ Inkluderandet av ett jämställdhetsperspektiv i arbetet med digitalisering har därmed betydelse för möjligheten att nå det jämställdhetspolitiska målet om jämställd utbildning.⁶ I arbetet med digitaleringen är det därför viktigt med ett jämställdhetsperspektiv för att tillgodose att alla barn och elever ges samma förutsättningar och möjligheter.

Delmål 1.2: Förskolechefer, rektorer och huvudmän ska ha förmåga att strategiskt leda digitalt utvecklingsarbete i verksamheterna

En lyckad integration av it i verksamheten ställer stora krav på strategiskt ledarskap. För detta är det viktigt att förskolechefer, rektorer och huvudmän har den digitala kompetens som krävs för att leda och ge personalen stöd i det digitala utvecklingsarbetet. Det är också viktigt att kunna identifiera och bedöma relevansen av nya lösningar som möjliggörs av digitalisering och utveckla användningen av dessa, med det följer en adekvat beställarkompetens. Arbetet måste ske utifrån barn och elevers olika behov och förutsättningar så att digitaleringen möjligheter kan bidra till förbättrade kunskapsresultat och ökad måluppfyllelse.

⁵ En digital agenda i människans tjänst – en ljusnande framtid kan bli vår (SOU 2014:13)

⁶ Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10)